

**INFORME 02
DE LA COMISSIÓ ASSESSORA DE PROCESSOS
PARTICIPATIUS:**

Valoració de la proposta de procés participatiu pel Pla d'Actuació Municipal (PAM 2019-2023) i Pla d'Inversió Municipal (PIM 2019-2023) elaborada des de la Direcció de Democràcia Activa i Descentralització.

Introducció

Amb aquest informe la Comissió pretén aportar recomanacions i orientacions sobre la proposta de procés participatiu pel PAM i PIM 2019-2023 presentada per la direcció de Democràcia Activa i Descentralització.

La Comissió elabora aquest document com a primera valoració del disseny del procés participatiu presentat, i proposa tornar a intervenir i aportar suggeriments quan es presenti la proposta definitiva del procés participatiu el mes de setembre de 2019.

Les indicacions contingudes en l'informe volen aportar orientacions que reforcin el plantejament del procés participatiu en el seu objectiu de generar espais de relacions i aprenentatges col·lectius i ampliar la participació diversa i inclusiva a la ciutat en el marc del PAM 2019-2023.

En relació al criteri de redacció, hem apostat per seguir els punts presentats en l'esquema de planificació del procés de participació, a la fi d'aportar, amb aquest informe, indicacions puntuals per cada fase. En alguns aspectes, expressem els nostres interrogants sobre la interpretació d'algunes afirmacions de la proposta i recomanem ser més explícits en el seu redactat.

Amb aquest informe proposem una primera avaluació més general i ens reservem poder tractar amb més profunditat alguns aspectes en particular una vegada s'elabori la proposta definitiva des de la Direcció de Democràcia Activa i Descentralització.

1. Objectius i antecedents

Valorem que l'Ajuntament de Barcelona des del PAM 2003-2007 ha anat plantejant processos participatius per a la seva elaboració i validació, amb la participació i seguiment del Consell de Ciutat i dels diferents Consells sectorials i territorials, millorant cada vegada la participació diversa, inclusiva i efectiva de la ciutadania. Entenem que el PAM 2015-2019 és el darrer antecedent, però almenys els 3 PAMs anteriors són també una bona referència de la trajectòria municipal en aquest camp. En aquest sentit considerem que l'actual Reglament de Participació Ciutadana a Barcelona (aprovat el 6 d'octubre del 2017) ens permet i alhora ens exigeix avançar en un procés participatiu del PAM i del PIM més clar, obert, transparent, divers, accessible i avaluable.

Veiem amb especial satisfacció, que el PIM 2019-2023 incorpori, més enllà de proves pilot, un primer model per a tota la ciutat de "pressupostos participatius", que si bé té un import limitat, i està circumscrit a les inversions, permet a tota la ciutadania de Barcelona reflexionar, debatre i prioritzar el 5% del pressupost d'inversions municipal previst per al període 2019-2023. Aquesta pot ser una valuosa experiència per aprofundir en aquesta línia en exercicis futurs.

També remarquem la importància i necessitat de considerar, conjuntament al pressupost per al PIM, tots els recursos necessaris per a sostenir el procés en cadascuna de les seves fases. Això implica, més enllà dels imports a disposició, la disponibilitat de recursos tant tècnics com intangibles: temps, disponibilitat dels professionals tècnics, condicions adequades per a desenvolupar la quantitat de treball que aquests tipus de processos generen, etc.

2. Metodologia proposada per al procés participatiu del PAM i PIM: Observacions.

Valorant la importància de la informació en les diferents fases del procés, així com el seu progressiu "encotillament" o concreció, creiem que cal preveure el format d'aquesta informació tant territorialment, com sectorialment, preveient la

difusió als diferents Consells i Entitats, com a la ciutadania en general, mitjançant la web o algun altre mitjà municipal sostenible.

Considerant la importància que es dona en aquest procés participatiu a la Fase de Diagnosi ciutadana, remarquem la importància de definir **necessitats, objectius i prioritació** segons el desenvolupament del mateix procés participatiu i sempre comptant amb la participació ciutadana en cada moment del procés. Si la definició de les necessitats sorgeix de la diagnosi ciutadana, també els objectius i la definició de prioritats han de ser objectes de reflexió i debat per part de la ciutadania.

Per tant, el segon punt de la metodologia quedaria així: “Generar un procés de participació i debat ciutadà sobre les necessitats, objectius i prioritats territorials i de caràcter sectorial de la ciutat de Barcelona”.

També considerem que cal diferenciar i esmentar per separat (precisament per la importància de les dues qüestions) “incorporar **la perspectiva de gènere**” (vetllant per la plena igualtat de dones i homes en tot el procés) i “fomentar **la participació diversa**” (vetllant per la plena inclusió de les persones de col·lectius amb menys visibilitat). Caldria especificar millor la definició de “diversitat” en aquest context per a entendre els col·lectius que puguin estar inclosos: determinats grups d’edat (infància, joventut, gent gran), orientació sexual, persones amb diversitat funcional, contextos culturals diversos, condició social, etc.

En general, trobem a faltar algun esment a **estratègies** per a involucrar a persones i perfils en general no atrets per la participació: persones joves, persones en risc d’exclusió, persones sense xarxes socials actives, persones no associades, etc.

Per exemple, en l’apartat per les fases propositives (1, 2, 3) es recomana incorporar a l’estratègia de convocatòria determinades eines com, com ara, incorporar informació i cartelleria als CAPs, CUAPs, Casals de Joves, Centres Educatius, Centres de Serveis Socials i Entitats socials i culturals de la ciutat.

Considerem important que es detallin més els criteris per crear espais participatius que apuntin, més que a la quantitat, a la inclusió més àmplia i diversa possible.

També considerem que per afavorir l'accessibilitat de la participació convé aclarir si les sessions es doblaran pel matí/tarda, en dies laborables/festius per a facilitar conciliació i la presència de perfils diversos de persones.

Ens queda el dubte de si **les propostes al PAM** es recullen abans d'elaborar-lo i amb l'objectiu d'incorporar-hi propostes, o les propostes que es debatran o recolliran als debats es fan sobre una proposta inicial de document marc del PAM ja existent.

Ens surgeix el dubte llegint el primer paràgraf sobre el Pla d'Actuació Municipal a la pàgina 2. El primer paràgraf sobre Metodologia de la pàgina 3 també ens porta a confusió sobre el mateix tema quan diu "*debat i deliberació sobre una proposta estratègica*". I més endavant, està la Fase 1, en el punt sobre les tasques del Govern municipal hi torna a dir "*elaboració del Document marc del PAM/PIM i definició de línies estratègiques del PIM*".

Considerem que caldria aclarir-ho amb una explicació metodològica més detallada.

3. Planificació del procés participatiu integrat PAM i PIM

En primer lloc, considerem que les Fases 0 i 1, de disseny i planificació del procés participatiu del PAM i del PIM són una part fonamental del procés i, per tant, formen part del mateix i han d'estar valorades i avaluades positivament per la Comissió Assessora Municipal i per la pròpia Comissió de Seguiment en les seves reunions inicials.

3.1. Valorem que la planificació del procés participatiu integrat del PAM i el PIM 2019-2023 ha de respondre adequadament a les consideracions que la Comissió Assessora considera adients per avaluar-lo positivament:

- El període de temps en el qual s'han d'articular els actes i debats (no superior a 120 dies a no ser que es justifiqui).

- La planificació general dels actes i debats que es desenvoluparan.
- La documentació i la informació necessàries perquè les persones cridades a participar-hi es puguin formar una opinió.
- El sistema d'informació i comunicació del procés participatiu, que ha de ser transparent i oferir claredat en la informació.
- La composició de la Comissió de Seguiment i la definició clara de les seves funcions.
- La indicació sobre en quina mesura els actors poden esmenar / proposar l'enunciat del PAM inicial i fins a quin punt és permeable.
- Les formes de retorn dels resultats del procés participatiu als participants en particular i a la ciutadania en general.
- Els indicadors orientatius per a l'avaluació del procés participatiu, d'acord amb el que estableix l'article 31 del Reglament de Participació Ciutadana, en particular:
  - Els indicadors definits en la convocatòria en funció de les característiques del procés.
  - Els criteris en relació a el compliment de les previsions de participació de les persones convocades.
  - La perspectiva de gènere i garantir la generació de dades desagregades per sexe.

També considerem necessària la creació de grups específics encarregats del seguiment i l'avaluació del procés participatiu, si n'hi ha.

3.2. Entenem que en aquesta fase preliminar no cal definir exhaustivament tots aquests aspectes, però en la seva versió formal al mes de setembre del 2019, totes aquestes consideracions han de ser convenientment ateses. Considerem que especialment transparents i didàctics han de ser els següents aspectes:

- La informació global del procés disponible per a tota la ciutadania.
- La documentació sobre el PAM/PIM disponible per a tota la ciutadania.
- La composició de la Comissió de Seguiment -que en el seu defecte, pensem que podria ser el Consell de Ciutat i la seva Comissió

Permanent- per assegurar la coherència i coordinació dels espais participatius de la ciutat.

- La valoració de les proves pilot de pressupostos participatius a l'Eixample i Gràcia realitzades entre 2016 i 2017, per a coneixement de la Comissió Assessora.
- Els indicadors per a l'avaluació del procés participatiu que han de ser força clars abans de l'inici del procés. Per això, a les *Tasques de gestió tècnica* afegim:

- *“Definició, segons criteris de qualitat democràtica, d'indicadors per a cada fase que permetin avaluar l'assoliment dels objectius previstos”.*

Per exemple, a la Fase 1 Informativa i diagnosi ciutadana, s'haurien d'establir prèviament el nombre de reunions: el nombre de debats de diagnosi sectorial de ciutat; les respostes a l'enquesta de diagnosi de ciutat/districte, etc.

Després s'ha de poder avaluar si s'ha arribat o no a aquests indicadors prèviament establerts i per què. Caldrà afegir a l'apartat de Tasques de gestió tècnica de les altres fases:

- *“Recull dels resultats en funció dels indicadors establerts inicialment”.*

4. Planificació i desenvolupament de les diferents fases del procés participatiu del PAM i PIM: Proposicions i consideracions.

En específic, es detallen observacions i valoracions per a cada fase:

FASE 0. Disseny participat del procés participatiu

Es proposa que la Comissió Assessora un cop constituït el nou Govern municipal i aprovat inicialment el procés participatiu del PAM i PIM, torni a valorar el disseny general de la participació que es proposa. La valoració del

disseny participat serà també una de les tasques inicials de la Comissió de Seguiment.

FASE 1. Informativa i diagnosi ciutadana

Es proposa incloure aquesta fase dins del PAM i del procés d'elaboració del Document marc del PADs i definició de les línies estratègiques.

Considerant el caràcter determinant que tenen **les enquestes** en el resultat de la Diagnosi, es demana que puguin ser validades específicament al mes de setembre per part de la Comissió Assessora.

Es proposa que a més de les enquestes es defineixin els altres instruments de participació que es faran servir per definir les necessitats, tenint en compte que la diagnosi serà clau per a la composició del PAM.

Hi ha barris que ja disposen d'un Pla de Futur que només s'ha acomplert de manera parcial. Considerem que és necessari tenir en compte, en la formulació del disseny participat del procés de la Fase 0, aquests plans i el resultat dels processos participatius realitzats en el barri. També considerem que part del formulari per a les enquestes hauria de basar-se en el corresponent Pla de Futur.

En aquesta fase es preveu només una **reunió** a cada Consell de Barri, però considerem que una sola sessió del Consell de Barri per a la diagnosi és insuficient. Caldria fer una segona sessió, una reunió d'una Comissió de Seguiment del Consell, un Taller participatiu, o qualsevol altre mitjà per afavorir la reflexió i el debat.

També es recomana fomentar processos més de barri que de districtes, aprofitar els espais municipals que ja existeixen per a implicar aquells grups que ja estan treballant en el seu barri i apropar-se més als perfils en general no atrets per a la participació.

També es proposa **separar la informació de la diagnosi**. La fase informativa podria denominar-se campanya informativa o de convocatòria, mentre que la diagnosi ja entraria dins el que es considera pròpiament participació. Es

considera que cal explicitar el temps que durarà la campanya informativa al carrer, mitjançant estands.

A més, considerem necessari establir com queda vinculada **la fase de diagnosi a la de propostes**. No queda clar ni com s'identifiquen els problemes i les seves prioritats, ni si es posaran en relació les propostes amb el que es va dir a la diagnosi o s'utilitzaran per iniciar la Fase 2 de debat.

També es recomana especificar quins són els criteris adoptats per a considerar els resultats de la diagnosi.

FASE 2. Debat: realització propostes PAM i projectes PIM

És important diferenciar el **contingut de la diagnosi** elaborada a la Fase 1, que té un procés lògic d'elaboració a partir de totes les propostes ciutadanes i que és seguida i valorada per la Comissió de Seguiment (Consell de Ciutat), de la proposta de PAM que, basant-se en la Diagnosi, presenta el Govern municipal per al seu Debat en aquesta fase.

Es requereix major especificació sobre la **temporalitat**: durada de les sessions presencials/debats estratègics (quantes hores per sessions i quants dies, si són seqüencials o no, etc.)

Es considera que l'ordre de les **activitats previstes** en aquesta fase no està adequadament reflectit al resum final. Específicament es valora la importància de fer els tallers/debats amb infants i adolescents abans del treball realitzat pels tècnics municipals, que han de recollir un quadre exhaustiu de totes les propostes representatives de tota la ciutadania.

De totes maneres cal justificar per quin motiu es destinen espais específics a tallers/debats amb infants i adolescents, i no pas amb d'altres col·lectius diversos que també parteixen amb handicaps participatius.

Es proposa que en les sessions de desenvolupament de **projectes PIM** es generi un esborrany de línies guia de cada projecte, per a que siguin validades i ajustades per la seva definició, abans de presentar-se al Decidim.

En aquest apartat no queda clar si les sessions de desenvolupament de projectes (x11) seran únicament pel Decidim. Si fos així, considerem que caldria realitzar també sessions presencials.

A més, en els requisits de presentació dels projectes PIM, és important considerar els objectius i necessitats ja elaborades a cada barri en el seu Pla de Futur.

Troblem a faltar algun esment a com es canalitzarà la detecció de **problemes nous** (per exemple, en els debats auto-convocats per la ciutadania) si aquests no han estat detectats (o són contradictoris) amb la diagnosi ciutadana. Fa falta un espai on es puguin expressar disconformitats amb la proposta inicial, per a poder reajustar-la (o no) abans de presentar-la a votació.

Falta aclarir si les **propostes a títol particular**, articulades mitjançant butlleta als estands, són equiparables a propostes sorgides del debat (i per tant, més reflexionades i recolzades per més gent), i si passen directament a la següent fase. Si no, cal especificar (públicament com a part del procés) com es farà l'agregació de preferències individuals expressades de manera anònima (butlletes, enquestes, Decidim, etc.).

Es proposa considerar alguna activitat o espai (mural, per exemple) infantil que permeti l'expressió de preferències en un entorn lligat a la cultura i al lleure: biblioteques, casals, etc.

FASE 3. Debat: Suport a propostes PAM i projectes PIM

En primer lloc, **el nom de la Fase** “*Debat: suport a(.)*” pot confondre. Si només és una fase de prioritització de propostes mitjançant suports, igual es podria treure la paraula “debat”. Potser podria dir-se “*Priorització: suport a propostes PAM i projectes PIM*”. Això indica que els debats més substantius ja han tingut lloc a la fase anterior.

És important en aquesta fase publicar amb la major transparència possible els **suports a cadascuna de les propostes** presentades, amb una doble

ordenació sectorial i territorial. També caldrà vetllar per a que tots els barris tinguin un ventall suficient de propostes i projectes per poder escollir.

Falta aclarir els criteris per a triar les propostes (quantes propostes, com es votaran, si es consideren les més votades o si hi ha més factors que incideixen en l'elecció, etc), i cal que aquests criteris siguin públics des del principi igual que es fa amb els projectes PIM.

A més a més, no queda clar perquè és en la Fase 3 quan es diu “*s'establiran un seguit de criteris per a tenir especial consideració*”, ja que se suposa que els criteris s'estableixen abans de la Fase 3, considerant la importància de tenir-los establerts abans de l'inici d'aquesta fase.

En general, dubtem sobre les votacions de les propostes i les vies previstes: una mateixa persona podria votar al Decidim i en un estand al carrer? És important explicar com es preveu el control d'això.

En referència a l'apartat **Tasques del Govern municipal i de districtes** creiem que caldria aclarir què significa “*Filtratge polític de les propostes*” : qui ho farà i com.

FASE 4. Retorn: Presentació PAM/PAD

En aquesta fase falta especificar quines **propostes** estaran incloses finalment al PAM, quantes, i quins són els criteris adoptats per a la selecció. Es proposa aclarir millor si són 30 en total (15 projectes de districte i 15 d'àmbit ciutat) tal com es diu en la Fase 5.

Es recomana aclarir si el format i contingut de la butlleta/qüestionari que permeti la prioritització de les propostes serà el mateix per a tots els suports, així com aclarir quin serà el mètode de prioritització: per exemple si és rànquing de totes les propostes o de les 10 més importants, per votació assignant 3 punts/2 punts/1 punt a un màxim de 3 propostes.

En aquesta fase són necessaris els recursos per recollir dades tant de les persones que han participat presencialment con al Decidim i seria molt important assegurar un **retorn**, ja sigui individualitzat o col·lectiu, a cada entitat

i a cada persona que hagi expressat el seu posicionament particular en qualsevol proposta PAM o projecte PIM en les fases anteriors. La qualitat d'un procés participatiu per a moltes persones es basa en el tractament i la resposta a la seva particular proposta.

FASE 5. Coproducció de projectes PIM

A l'apartat **Tasques de gestió tècnica** cal aclarir com es pensa reclutar "*persones i entitats interessades*" per a les sessions de coproducció, considerant que semblen sessions de treball bastant denses de contingut, i llargues de duració i probablement requereixin competències bastant sofisticades.

Malgrat que en aquesta fase es convoqui específicament a les persones/entitats promotores dels projectes, cal vetllar específicament per difondre el seu contingut i calendari de debat, per a que tota la ciutadania pugui constatar la transparència del procés, confiar en les persones i entitats promotores i, si s'escau, aportar el seu coneixement per al projecte que li interessi.

Proposem també intentar pal·liar els efectes de la clivella digital. Considerem que el repte de la Fase 5 és com desenvolupar la participació ciutadana després de l'elecció de les propostes, ja que, a vegades, les persones més afectades en el procés sempre són les més vulnerables i amb menys recursos per accedir al Decidim.

FASE 6. Votació final i retorn dels projectes PIM

En aquesta fase, a més de vetllar per la transparència del procés de votació, cal explicar el sistema de "cistella" a tota la població, cal estudiar detingudament la possible fenomenologia de vot múltiple al carrer, o de vot duplicat entre carrer i Decidim.

També caldrà difondre en l'àmbit de cada barri els projectes triats a nivell de ciutat i del barri específic, com una darrera fase de retorn.

5. Consideracions finals

Per concloure, a més de les indicacions puntuals detallades en cadascun dels apartats anteriors del present document, la Comissió Assessora recomana tenir especial atenció a l'hora d'elaborar la fase de la **diagnosi ciutadana**, considerant la importància fonamental que els seus resultats tenen per a la proposta de procés participatiu.

També remarquem la nostra disponibilitat a acompanyar la proposta de procés participatiu pel Pla d'Actuació Municipal (PAM 2019-2023) i Pla d'Inversió Municipal (PIM 2019-2023) en cadascuna de les seves fases, aportant avaluacions més detallades i recomanacions abans que s'acabi la Fase O, valorant les enquestes/formularis proposades, validant els criteris plantejats per a considerar els resultats de la diagnosi i les altres eines, metodologies i dinàmiques proposades per a la participació.

Comissió Assessora de Processos Participatius
Barcelona, 17 de maig de 2019.